

eam, scilicet salvatam et redemptam; ille autem Dominus justus noster, Messias est venturus ad illam liberandam.

8. Confirmatur ex Baruch 3: *Hic est Deus noster, usque ad illud: Et cum hominibus conversatus est*: ubi aperte loquitur de vero Deo Israel, qui legem dedit populo suo, quem postea dicit cum hominibus conversatum, scilicet, hominem factum. Nam, nisi de hac speciali apparitione loqueretur, sed de alia forte, quae mediis Angelis fieri solet in corporibus assumptis, vel per solam imaginariam aut sensibilem representationem, non diceret: *Post hæc in terris visus est*; multo enim ante legem datam fuerat illo modo in terris visus, et cum Abraham, Jacob, et aliis sanctis hominibus conversatus; loquitur ergo de singulari mysterio incarnationis, ut recte Nazian., orat. 36, quæ est 4 de Theologia, circa medium, et orat. trigesima nona, non longe a fine; Cyprian., libro secundo ad Quirinum, c. sexto; Chrys., homil. Quod Christus sit Deus, et hom. 5, de Incomprehensibili Dei natura; Euseb., lib. 6 de Demonst., c. 19; August., 18 de Civit., c. 33; Lactant., lib. 4 de Vera relig., c. 13, ubi alia etiam adducit testimonia. Verum est Judæos non admittere hunc librum Baruch in canone Scripturarum; nos autem de fide supponimus esse librum canonicum, quod alio loco probandum est.

9. *Locus Zacharie, cap. 2.* — Quarto arguitur ex aliis Prophetis; primum testimonium sit ex Zach. 2: *Hæc dicit Dominus exercituum: Post gloriam misit me ad gentes, quæ spoliaverunt vos: et infra: Lauda, et lætare, filia Sion, quia ego venio et habitabo in medio tui, ait Dominus, et applicabuntur gentes multæ ad Dominum die illa, et erunt mihi in populum, et habitabo in medio tui, et scies quia Dominus exercituum misit me ad te.* Ubi Deus et Dominus exercitum missus dicitur a Deo exercitum, ad salvandas gentes, et congregandam Ecclesiam ex Judæis et gentibus. Est ergo apertus locus de divinitate Messiae, ut recte ibi Hieron. et Euseb., lib. 2, de Demonst., cap. 2, demonst. 18, et lib. 5, cap. 25 et 26, lib. 6, cap. decimo septimo; Ambrosius, 2 de Fide, cap. 3; Augustinus, 20 de Civit., cap. ult.

10. *Explicatur alias locus Zacharie, c. 12.* — Secundum testimonium sit ex eodem, cap. 12: *Effundam super domum David, et super habitatores Jerusalem spiritum gratiae et precum, et aspicient ad me, quem confixerunt. Ubi verus Deus est qui loquitur, et promittit se*

daturum spiritum suum; et tamen dicit se esse crucifigendum, ut bene exponit Cyprianus, lib. 2 Contra Judæos, cap. 20; et Euseb., lib. 8 de Demonst., 4; August., lib. 20 de Civit., cap. 30.

11. Tertium sit ex eodem, cap. 13, ubi in principio inquit: *Et erit in die illa, dicit Dominus exercitum, disperdam nomina idolorum de terra.* Et postea circa finem subdit: *Quid sunt plagæ istæ in medio manuum tuarum? et dicet: His plagatus sum in medio eorum qui diligebant me;* quem locum notant ibi Hieronymus, Rupert., et alii expositores; et D. Thom., in id Psalm. 21, *Foderunt manus meas.*

12. *Exponitur locus Mich., cap. ult.* — Ultimum sumi potest ex Mich. 5: *Et ex te egredietur mihi Dux* (sermo est de Bethlehem) *qui sit dominator in Israel;* ubi clare est sermo de Christo et Messia, ut etiam Pharisæi Herodi responderunt, Matth. 1, et tamen de eodem statim subdit: *Egressus ejus ab initio a diebus æternitatis, nimirum secundum divinitatem, et eternam generationem, ut eleganter ibi exponit Hieronymus, et Eusebius, libro septimo de Demonstratione, capite quarto; dictio enim illa ab initio, proprie dicta, et praesertim conjuncta cum alia particula, a diebus æternitatis, significat existentiam sine principio; sicut Eccles. 24: Ab initio et ante sæcula creata sum.* Ad hæc testimonia variis modis conantur respondere Judæi, sed non oportet in eis confutandis immorari, tum quia nihil afferunt verisimile aut probabile; tum etiam quia, ubi tot sunt testimonia Scripturarum, quæ se mutuo juvant et explicant, omnia simul consideranda, et proprietas verborum, quoad fieri possit, tenenda est; quibus observatis nullus tergiversari poterit, nisi aperte velit veritati resistere.

SECTIO IV.

Solvuntur objectiones.

1. Contra veritatem hanc objici possunt imprimis omnia quæ contra veram divinitatem Verbi divini Ariani solent objicere. Sed hæc cum in materia de Trinitate proprium locum habeant, non sunt a nobis pertractanda. Deinde illa etiam argumenta objici possunt, quæ probare contendunt non posse eumdem esse verum Deum et hominem, et consequenter cum Messias sit verus homo, non posse etiam esse verum Deum. Sed hæc attingunt mysterium ipsum incarnationis ac ejus modum; et ideo in quest. 2 relinqua sunt.

QUÆSTIO I.

DE CONVENIENTIA INCARNATIONIS IN SEX ARTICULOS DIVISA.

Circa primum, tria consideranda occurunt. Primo quidem de convenientia Incarnationis Christi. Secundo, de modo unionis Verbi incarnati. Tertio, de his quæ consequuntur ad hanc unionem.

Circa primum quæruntur sex.

Primo, utrum conveniens fuerit Deum incarnari.

Secundo, utrum fuerit necessarium ad reparationem generis humani.

Tertio, utrum si non fuisset peccatum, Deus incarnatus fuisset.

Quarto, utrum principalius sit incarnatus ad tollendum originale peccatum quam actuale.

Quinto, utrum conveniens fuerit Deum incarnari a principio mundi.

Sexto, utrum ejus incarnationis differri debuerit usque in finem mundi.

ARTICULUS I.

Utrum conveniens fuerit Deum incarnari¹.

1. *Ad primum sic proceditur. Videtur quod non fuerit conveniens Deum incarnari. Cum enim Deus ab æterno sit ipsa essentia beatitatis, sic optimum est ipsum esse sicut ab æterno fuit; sed Deus ab æterno fuit absque omni carne. Ergo convenientissimum est, ipsum non esse carni unitum. Non ergo fuit conveniens Deum incarnari.*

2. *Præterea, quæ sunt in infinitum distantiæ, inconvenienter junguntur; sicut inconveniens junctura esset, si quis pingerebat imaginem, in qua humano capiti cervix jungeretur equina; sed Deus et caro in infinitum distant, cum Deus sit simplicissimus, caro autem maxime composita, et præcipue humana. Ergo inconveniens fuit quod Deus carni uniretur humana.*

3. *Præterea, sic distat corpus a summo Spiritu, sicut malitia a summa bonitate. Sed omnino inconveniens esset quod Deus, qui est*

¹ 3, d. 1, q. 4, art. 3 et 4; Conf. gent., c. 40, 49, 53, 54 et 55. Et op. 2, c. 5 et 6; et opus. 3, cap. 207 et 208.

summa bonitas, malitiam assumeret. Ergo quod naturam creatam sic sibi conjungit, ut non fuit conveniens quod summus Spiritus in-creatus corpus assumeret.

4. Præterea, inconveniens est ut qui excedit magna, contineatur in minimo; et cui imminet cura magnorum, ad parva se transferat. Sed Deum, qui totius mundi curam gerit, tota rerum universitas capere non sufficit. Ergo videtur inconveniens quod intra corpusculum vagientis infantiae lateat, cui parum putatur universitas; et tamdiu a sedibus suis absit ille Regnator, atque ad unum corpusculum totius cura mundi transferatur, ut Volusianus scribit ad Augustinum¹.

Sed contra, illud videtur esse convenientissimum, ut per visibilia monstrarentur invisibilia Dei; ad hoc enim totus mundus est factus, ut patet per illud Apostoli, Romanorum 1: Invisibilia Dei per ea quæ facta sunt, intellecta conspicuntur; sed sicut Damascenus dicit in principio tertii libri²: Per incarnationis mysterium monstratur simul bonitas, et sapientia, et sapientia, et justitia, et potentia Dei, vel virtus. Bonitas quidem, quoniam non despexit proprii plasmatis infirmitatem. Justitia vero, quoniam homine victo, non alio quam homine fecit vinci tyrannum, neque vi eripuit ex morte hominem. Sapientia vero, quoniam invenit difficillimi pretii decentissimam solutionem. Potentia vero sive virtus infinita, quia nihil est majus quam Deum fieri hominem. Ergo conveniens fuit Deum incarnari.

Respondeo dicendum³, quod unicuique rei conveniens est illud, quod competit sibi secundum rationem propriæ naturæ; sicut homini conveniens est ratiocinari, quia hoc convenit sibi, in quantum est rationalis secundam naturam suam. Ipsa autem natura Dei est essentia bonitatis, ut patet per Dionysium, 1 cap. de Divinis nominibus⁴. Unde quicquid pertinet ad rationem boni, conveniens est Deo. Pertinet autem ad rationem boni, ut se aliis communicet, ut patet per Dionysium, 4 cap. de Divinis nominibus⁵. Unde ad rationem summi boni pertinet, quod summo modo se creaturæ communicet; quod quidem maxime fit per hoc,

¹ Epistol. 2, post med. illius, tom. 2 inter opera Aug.

² Lib. 3 de Orthod. fid., c. 1, in medio illius.

³ 3, d. 4, q. 1, art. 3, ad 3, et q. 2, art. 21, et d. 4, q. 1, art. 1, q. 1.

⁴ A med. illius.

⁵ Circa princ.

quod naturam creatam sic sibi conjungit, ut una persona fiat eatribus, scilicet, Verbo, anima et carne, sicut dicit Augustinus, 13 de Trinitate¹. Unde manifestum est quod conveniens fuit Deum incarnari.

Ad primum ergo dicendum, quod Incarnationis mysterium non est impletum per hoc quod Deus sit aliquo modo a suo statu immutatus, in quo ab aeterno fuit, sed per hoc quod novo modo se creature univit, vel potius eam sibi. Est autem conveniens ut creature, quæ secundum rationem sui mutabilis est, non semper eodem modo se habeat. Et ideo, sicut creature incepit esse, cum prius non esset, ita convenienter, cum prius non esset unita Deo in persona, postmodum ei fuit unita.

Ad secundum dicendum, quod uniri Deo in unitate personæ, non fuit conveniens carni humanae, secundum conditionem sua naturæ, quia hoc erat supra dignitatem ipsius; conveniens tamen Deo secundum infinitam excellentiā bonitatis ejus, ut sibi eam uniret pro salute humana.

Ad tertium dicendum, quod quælibet alia conditio, secundum quam creatura quæcumque differt a Creatore, a Dei sapientia est instituta, et ad Dei bonitatem ordinata; Deus enim propter suam bonitatem, cum sit increatus, immobilis et incorporeus, produxit creaturas mobiles et corporeas. Et similiter malum panis a Dei justitia est introductum propter gloriam Dei; malum vero culpæ committitur per recessum ab arte divinæ sapientiæ, et ab ordine divinæ bonitatis; et ideo Deo conveniens esse potuit assumere naturam creatam, mutabilem, corpoream, et pœnalitati subjectam; non autem fuit ei conveniens assumere malum culpæ.

Ad quartum dicendum, quod sicut Augustinus respondet in epistola ad Volusianum², non habet hoc Christiana doctrina, quod ita sit Deus infusus carni humanae, ut curam gubernandæ universitatis vel deseruerit vel amiserit, vel ad illud corpusculum quasi contractam transtulerit; hominum enim est iste sensus, nihil nisi corporea valentium cogitare. Deus autem non mole, sed virtute magnus est³; unde magnitudo virtutis ejus nullas in angusto sentit angustias. Non est incredibile, si verbum hominis transiens simul auditur a multis, et a sin-

¹ C. 17, non procul a prin., tom. 3.

Infra q. 2, art. 1, et 3, d. 1, q. 1, art. 13.

² Est ep. 3, aliquantulum a princip., tom. 2.

³ In eadem epist., ante medium.

(ut statim ostendam) ratio, qua D. Thomas in hoc articulo utitur, non probat, sed supponit incarnationem esse possibilem, et, nisi id supponatur, illo discursu nihil effici posset.

Existimo ergo ideo D. Thomam illam quæstionem prætermissee, quia ratione ostendere non potuit possibile esse Deum fieri hominem; poterat autem argumenta dissolvere, quæ contra fidem hujus mysterii objici solent, ut hoc saltem modo ostenderet illud non esse, vel saltem non probari impossibile. Quod quidem solvendo argumenta, quæ in hoc articulo proposuit, ex parte fecit, ut videbimus; integrum vero et fusiorem de hac re disputationem merito hoc loco omittendam putavit, quia, nondum explicata ratione et intellecto modo hujus unionis inter Deum et hominem, difficultates, quæ ex illa nascuntur, neque satis intelligi poterant, neque dilucide expediri; quod tamen postea suo loco et tempore facillime fiet.

3. Probat igitur D. Thomas hoc mysterium fuisse conveniens dupli ratione. Prior est ex Damasco desumpta, lib. 3, c. 1, quia in hoc opere divina bonitas, sapientia, justitia et omnipotens innotescunt excellenti modo; quam rationem in sequenti disputatione latius expendemus. Posterior ratio nititur in natura et perfectione divinæ bonitatis, aliter tamen quam alia superior; in illa enim consideratur hoc opus, ut supponit hominis lapsum, et ad misericordiam pertinet. Quo pacto oriri dicitur ex divina bonitate, quæ non despexit proprii plasmatis infirmitatem; hic vero fundatur ratio in propria ratione ipsius bonitatis, et consideratur hoc opus solum, ut ad beneficentiam spectat. Summa rationis hæc est. Ad rationem boni pertinet, ut sese aliis communicet; ergo ad rationem summi boni, ut se summo modo communicet. Deus autem summum bonum est; ergo ad rationem Dei spectat se summo modo communicare; per incarnationem autem se summo modo communicat; pertinet ergo incarnatione ad rationem Dei, seu divinæ bonitatis; quod autem alicui convenit secundum rationem propriæ naturæ, est illi valde conveniens; ergo incarnatione Deo conveniens est.

4. Ubi primo observandum est D. Thomam absolute quæsiisse an incarnatione sit conveniens; in responsione vero addidisse esse convenientem Deo. Potest autem dici aliquid alicui conveniens, vel quia est illi commodum, vel quia est consentaneum virtuti, seu pensioni naturali ejus, quanquam ei nulla